

Proces řešení problematiky sucha ve střední a východní Evropě

Petra Kulířová, Taťána Navrkalová

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy v.v.i.

Abstrakt

Evropská unie připravuje plány pro zvládání sucha; charakteristika sucha však v rámci celé Evropy není jednotná. Nesrovnatelnost sucha v podmínkách střední a východní Evropy se státy na pobřeží Středozemního moře vedla k vytvoření programu Global Water Partnership Water and Climate Programme: Integrated Drought Management in Central and Eastern Europe. Česká republika se do tohoto programu zapojila prostřednictvím VÚMOP, v.v.i. a bude se podílet na vývoji Zásad (*Guidelines*) pro přípravu plánů pro zvládání sucha v rámci povodí, Kompendia dobré praxe a v dalších aktivitách s tím spojených.

Abstract

The European Union is preparing Drought Management Plans (DMP); yet the characteristic of drought within the whole Europe is not united. The inconsistency of drought in conditions of Central and Eastern Europe with the countries on the coastline of the Mediterranean Sea has lead to the creation of the Global Water Partnership (GWP) and Climate Programme: Integrated Drought Management in Central and Eastern Europe (IDMP CEE). The Czech Republic is involved in this programme through the Research Institute for Soil and Water Conservation in Prague and it will participate on the development of Guidelines for Drought Management Plan, Good Practice Compendium and other activities connected to that.

Úvod

Postupující klimatická změna s sebou přináší i zvýšení extremity počasí, a to jak povodně, tak sucho. Zatímco povodně přicházejí náhle a jejich následky jsou jasně lokálně i ekonomicky definovatelné, sucho v našich podmínkách přichází spíše plíživě a jeho následky nejsou pro širokou veřejnost příliš hmatatelné. Zemědělcům a vodohospodářům však problémy související se suchem přinášejí významné ztráty - nízké výnosy, zrychlení degradace půdy a snížení stavů vod (vyšší prohřívání nádrží a zvýšená eutrofizace) a vedou tak k potřebě řešení problematiky sucha na mezinárodní úrovni.

V rámci plánování v oblasti vod již česká legislativa řeší povodňová rizika Plány pro zvládnutí povodňových rizik; pro zvládnutí suchých období však v České republice ucelený plán prozatím chybí. Je naprosto nezbytné řešit problematiku sucha nejen ve středomořských oblastech, ale i na území střední a východní Evropy v rámci plánování v oblasti vod dle Rámcové směrnice vodní politiky (2000/60/ES) Evropské unie, ze dne 23. října 2000. Tento závěr vyplývá i z dokumentů hodnotící sucho na evropské úrovni, jedná se především o Drought management plan report (2007), Water Blueprint (2012) zahrnující River Basin Management Plans, Report on the Review of the European Water Scarcity and Droughts Policy a Blueprint to Safeguard Europe's Water Resources.

O vzniku programu *Integrated Drought Management in Central and Eastern Europe*

V roce 2013 byl *Global Water Partnership* (GWP) a *World Meteorological Organization* (WMO) zahájen mezinárodní projekt *Integrated Drought Management Programme* (IDMP CEE), který by podpořil tvorbu plánů pro zvládnutí sucha a zajistil jejich porovnatelnost na území střední a východní Evropy. Jednotnost plánů je důležitá nejenom pro správné hodnocení dopadů sucha, ale i pro možnost využití zkušeností z celého regionu CEE i pro případný návrh mezinárodních opatření.

Do programu IDMP CEE jsou mimo Českou republiku zapojeny tyto země: Bulharsko, Maďarsko, Litva, Moldávie, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Ukrajina.

Zapojení Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v.v.i.

Za Českou republiku je již od počátku řešení tohoto mezinárodního programu (únor 2013) aktivně zapojen Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (VÚMOP, v.v.i.), který spolupracuje na několika dílčích aktivitách tohoto projektu.

V programu je mj. založeno šest rozdílných demonstračních projektů; VÚMOP, v.v.i. řeší demonstrační projekt „*Drought management by agricultural practises and measures – increasing soil water holding capacity*“, jež se zabývá opatřeními ke zvýšení půdní vodní kapacity a spolupracují na něm dále experti ze Slovenska, Polska a Slovinska. V rámci této aktivity tak Česká republika přispěje do vývoje Kompendia dobré praxe především testováním různých agrotechnických opatření a zjišťováním jejich vlivu na infiltraci vody. V loňském roce bylo na dvou lokalitách testováno podrývání, zapracování organických hnojiv a pěstování s mezplodinou. Měření z loňského roku budou letos ještě ověřována a budou rozšířena o ekologické zemědělství, u kterého je v podmínkách České republiky dlouhodobě pozorován pozitivní efekt na zadržení vody v půdě. Již předběžné výsledky naznačují

pozitivní vliv již testovaných půdoochranných technologií; jeho míra však bude ještě upřesněna v letošním roce.

Pro co nejlepší přenos informací jsou v rámci projektu pořádány mezinárodní workshopy i národní konzultační dialogy. V rámci národních dialogů jsou s odbornou veřejností i státní správou diskutovány možnosti řešení sucha i postup prací na přípravě plánů pro zvládnutí sucha. V České republice se druhý národní dialog plánuje na 12. 6. 2014. V rámci dialogu bude diskutován první návrh Guidelines pro přípravu plánů pro zvládnutí sucha (Guidelines for Drought Management Plan) a účastníci budou také informováni o vyhodnocení dotazníku (vzniklý v rámci aktivity „Review of the current status of the implementation of Drought Management plans and measures within RBMP according to WFD“, do které je VÚMOP, v.v.i. také zapojen), který byl diskutován v rámci minulého národního dialogu, pořádaného Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy v prosinci roku 2013.

Očekávané výstupy projektu IDMP CEE

Závěrem shrnutí nejdůležitějších očekávaných výstupů tohoto programu IDMP CEE:

- Zásady (*Guidelines*) pro přípravu plánů pro zvládnutí sucha v rámci povodí
- Národní konzultační dialogy k diskuzi o přípravě plánů pro zvládnutí sucha
- Kompendium dobré praxe
- Platforma pro výměnu informací o suchu
- Demonstrační projekty testující inovační řešení pro lepší odolnost vůči suchu
- Školení kapacit a workshopy na národní a regionální úrovni